

فرهنگ نام های ترکمنی

مشیر قزل

www.ketab.ir

سرشناسه: قزل، مشهدقلی، ۱۳۳۰ -
 عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ نام‌های ترکمنی / مشهدقلی قزل.
 مشخصات نشر: گتیدکاس: ایل آرمان، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری: ۲۲۷ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۸۸۲-۶۴-۴
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۲۷.
 موضوع: نام‌های ترکمنی
 موضوع: Names, Turkmen
 موضوع: نام‌های اشخاص--ایران
 موضوع: Names, Personal--Iran
 رده بندی کنگره: CS ۳۰۴/۴ ت ۴۳۹۵
 رده بندی ملی: ۹۲۹/۴
 شماره شناسایی ملی: ۴۲۳۲۸۹۶

شناسنامه کتاب:

عنوان: فرهنگ نام‌های ترکمنی
 تألیف: مشهدقلی قزل
 تأیید: آی مارال قزل، سعیده گنجی
 ویرایش فنی، طرح جلد و صفحه آرایی: غفور خوجه
 امور چاپ: مهندس محمدامین پهلوانزاده
 تیراژ: ۵۰۰ جلد
 نوبت و سال چاپ: اول-۱۳۹۵
 قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۸۸۲-۶۴-۴
 ناشر: انتشارات ایل آرمان

فهرست

مقدمه / ۷

چاغالارا آد داقماق / ۹

رموز نام گذاری / ۱۰

آ / ۱۵

الف / ۳۷

ب / ۵۷

پ / ۷۰

ت / ۷۴

ث/ ۸۴

ج/ ۸۵

چ/ ۹۱

ح/ ۹۴

خ/ ۹۹

د/ ۱۰۵

ر/ ۱۱۵

ز/ ۱۱۹

س/ ۱۲۱

ش/ ۱۳۲

ص/ ۱۳۸

س/ ۱۴۲

ط/ ۱۴۱

ظ/ ۱۴۱

ع/ ۱۲۵

غ/ ۱۴۹

ف/ ۱۵۹

ق/ ۱۶۰

ک/ ۱۷۱

گ/ ۱۷۷

ل/ ۱۸۶

م/ ۱۸۷

ن/ ۲۰۵

و/ ۲۱۶

هـ/ ۲۱۸

ی/ ۲۲۰

تاریخ نام و نام‌گذاری قدمت زیادی دارد، به طوری که مورخان در تاریخ دقیق آن با شک و شبهه سخن گفته‌اند. از وقتی که تاریخ مکتوب شروع شده و حتی پیش از آن که تاریخ شفاهی در جهان وجود داشته باشد، انسان‌ها نام داشته‌اند. نام‌گذاری روی افراد به دوران‌های اولیه‌ی زندگی بشر برمی‌گردد. این نظریه هم وجود دارد که اولین کلماتی که توسط انسان بیان شده، نام‌هایی بوده که انسان بر روی افراد و حیوانات و اشیا می‌گذاشته است. لذا چنین به نظر می‌رسد که نام‌گذاری لازمه‌ی زندگی اجتماعی بشر است.

در آثار بزرگان ادبیات و فلسفه نیز توجه‌ی خاصی به نام و نام‌گذاری شده است. به قول ابن‌سینا، وظیفه پدر آن است که «نام نیکو جهت فرزند خویش انتخاب کند» (صدیق، ص ۱۳۷)، و نیز این جمله‌ی اخلاقی که «از حقوق بر ما بر فرزند آن است که نام نیکویی بر وی نهند؛ نامی که از نظر دینی و اجتماعی پسندیده باشد» (تداییرالمنازل، ص ۲۵). در «قابوسنامه»، عنصرالاحمال، حیدر بن وشمگیر خطاب به فرزندش گفته است وقتی صاحب فرزند شدی «ای پسر! اول چیزی باید که نام خوش بر او نهی که از جمله حق‌های پدران بر فرزندان یکی آن است که او را نام خوش نهند» (قابوسنامه، ص ۱۳۲) و خواجه نصیرالدین طوسی در کتاب «اخلاق ناصری» آورده است: «چون فرزند به وجود آید، تسمیه و نام کردن به نامی نیکو» (صدیق، ص ۱۶۴). انتخاب نام برای نوزاد، با آداب و رسوم هر جامعه صورت می‌پذیرد و بر همین اساس، نام را نمی‌توان صرفاً یک واژه تلقی نمود، بلکه نوعی بیان اندیشه و تفکر است و نمایی از ظاهر فرهنگی و دینی جامعه محسوب می‌شود و در سطح محدودتر، ارزش زمانی، نژادی و قومی را می‌رساند.

در بررسی معانی نام افراد به هنگام تولد و نام‌های ریشه‌ی نام‌ها و آداب و سنن نام‌گذاری و یا شرایط تغییر نام در بین قوم ترکمن، به توتهم‌ها و تابوهای پی می‌بریم که برخاسته از باورهای کهن آن‌ها و رابطه با نقش نام‌ها در تکوین شخصیت انسان است. لذا به نظر می‌رسد نام‌گذاری در بین ترکمن‌ها نه تنها لازمه‌ی زندگی اجتماعی، بلکه می‌تواند بر شخصیت فردی و اجتماعی نوزاد تأثیرگذار باشد.

بسیاری از نام‌های افراد ترکمن برای غیرترکمن‌ها نامأنوس است و گاه خود ترکمن‌ها نیز وجه تسمیه‌ی نام‌های خود را نمی‌دانند. نام هر فرد، تا آخر عمر همراه اوست و این موضوع، هویت او را نشان می‌دهد و به همین خاطر،

گستره‌ی زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. آگاهی ما نسبت به دلایل انتخاب نام‌های ترکمنی و آداب نام‌گذاری می‌تواند موجب شناخت بیشتر ما با چگونگی تفکر این قوم باشد.

هر چند با گذر زمان، فرهنگ نام‌گذاری در بین ترکمن‌ها در نتیجه‌ی مبادلات و مراودات فرهنگی دچار تغییر و تحول شده و امروزه به طور گسترده شاهد اسامی برگرفته از فرهنگ‌های مجاور در جامعه‌ی ترکمن‌ها هستیم، اما به خاطر عدم اطلاع کارکنان ادارات ثبت احوال در مناطق ترکمن‌نشین از معانی و خاستگاه‌ها و ریشه‌ی معانی نام‌ها، انتخاب نام‌های بومی و قومی و ثبت آن در ادارات ثبت احوال همواره یکی از مشکلات مردم این قوم بوده و هست.

نگاشته این کتاب که بخشی از سالهای عمر خود را به تحقیق و پژوهش در حوزه زبان و فرهنگ ترکمن سپری کرده است به لطف خداوند توانسته است بیش از ۵۰۰ نام ترکمنی را در طی سالیان حضور خود در مناطق مختلف ترکمن صحرا و زیاده‌است تقیم با طوایف و تیره‌های ترکمن گردآوری نماید و سعی نموده است تا با احاطه‌ی اسکان به معرفی ریشه، معانی و علل نامگذاری این اسامی بپردازد و دو هفت زبان را دنبال نموده است:

۱- ثبت و ضبط اسامی ترکمن با و شیوه نامگذاری آنها در گذشته به عنوان میراث فرهنگی و تاریخی قلم ترکمن. زیرا که این گونه نامگذاری در عصر حاضر در حال تغییر و تحول است و اینده نه چندان دور شاید خیلی از این اسامی به صورت گذشته نام فرزندان ترکمن را مزین نکنند به بوته فراموشی سپرده شود.

۲- آرایه یک مرجع قابل استناد به ادارات ثبت احوال کشور جهت تسهیل در پذیرش نامگذاری مردم ترکمن بر اساس زبان و فرهنگ قومی شان امید است که با این اهتمام، توانسته باشم قدمی هر چند ناچیز در راه خدمت به حفظ فرهنگ اصیل قومی خود بردارم. در پایان باید به آرزوی قوم کمال مطلق مختص ذات باری تعالی است و این اثر نیز مانند هر اثر بنده مخلوق حق تعالی، قطعاً خالی از اشکال و ایراد نخواهد بود. لذا از همه بزرگواران و خواهرانم از طوایف مختلف ترکمن و خوانندگان محترم این اثر تقاضا دارم در جهت بهبود نسخه‌های بعدی این کتاب هر گونه پیشنهاد در جهت تکمیل اسامی از قلم افتاده و یا در باب معانی و یا خاستگاه آنها را به آدرس ایمیل mashadgholy.ghezel@gmail.com و یا به شماره ۰۹۱۱۳۷۱۷۳۶۳ ارسال نمایند، تا اگر عمری باقی بود و لطف خداوند شامل حال این حقیر

بود در نسخه‌های بعدی اصلاحات لازم صورت پذیرد. و من الله التوفیق

مشهدقلی قزل

بندر ترکمن - پاییز ۱۳۹۵